

**Alternativ og
supplerende
kommunikasjon – for
personer med
Angelmans syndrom**

Fagkurs mai 2022
Vibeke Langva
Spesialpedagog

Disposisjon

- Kommunikasjon
- Alternativ og supplerende kommunikasjon
- Språkmiljø
- Eksempler på bruk av symboler

Kommunikasjon

Middel til kontakt med andre mennesker og dermed helt fundamentalt

Kommunikasjon og samspill er forutsetning for gode erfaringer

Gir mulighet til å gi uttrykk for sin egen tilstand, behov, ønsker og følelser – og gjøre egne valg

ALL KOMMUNIKASJON ER GOD NOK

Kommunikasjonsmåter

- Talespråk
- Blikk
- Lyd
- Gester
- Mimikk
- Tegnspråk
- Skrift
-

Kommunikasjon ved Angelmans syndrom

- Forståelse bedre enn uttrykksevne
- Kommuniserer behov og ønsker
- Bruker ulike kommunikasjonsmåter
- Noe variasjon i fht genetisk bakgrunn for diagnosen
- Bedre oppmerksomhetsspenn når voksne, kan hjelpe til å utvikle nonverbale kommunikasjonsmåter

Atferd er en måte å kommunisere på

"Jeg vil/vil ikke"

"Jeg er sint/glad/lei meg/redd"

"Jeg forstår ikke"

"Jeg vil fortelle deg...."

- Kommunikasjonsvansker er en medvirkende faktor til vansker med samspill og sosial samhandling
- Å forstå og bli forstått er viktig for å forebygge utfordrende atferd

Hva er ASK?

- Alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK) er erstatning for, eller et supplement til tale.
- Alternativ kommunikasjon - kommuniserer på en annen måte enn ved talespråk. Supplerende kommunikasjon - støtte til eksisterende tale.
- ASK er alt som hjelper en person til å kommunisere med andre, når tradisjonelle kommunikasjonsmåter ikke er tilstrekkelige.

Hvem har behov for ASK?

Uttrykksmiddel- gruppa

- Forstår langt mer av det andre sier enn det de selv er i stand til å uttrykke
- Behov for en varig alternativ kommunikasjonsform som erstatter talen

Støttespråk- gruppa

- Behov for støtte i utviklingen av bruk og forståelse av tale
- Utviklingsgruppe og situasjonsgruppe

Språkalternativ- gruppa

- Liten eller ingen forståelse av talespråk
- Behov for en varig alternativ kommunikasjonsform for å forstå andre og for selv å kunne uttrykke seg

Hvorfor ASK?

Støtter språkutviklingen (forstå og bli forstått)

Gir mulighet for å snakke om mer enn «her og nå»

Bidrar til mer effektiv kommunikasjon, noe felles å forholde seg til

Personen skal snakke med flere enn foreldrene eller andre nære personer

Komme i gang med ASK

- Kartlegging
 - Grunnutredning
 - Personens kommunikasjonsferdigheter
 - Personens signaler
 - Personens språkforståelse
 - Personens interesseområder

Komme i gang forts.

Diskutere og planlegge ASK-tiltak

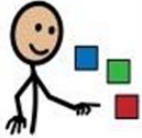
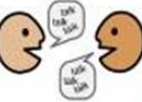
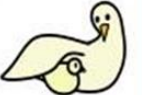
Tilrettelegge for bruk av ASK i hverdagen

Mål IOP/IP

Tid

Realistiske forventninger

Kommunikasjon er en rettighet

få reelle valgmuligheter 	si nei, avvis objekter eller handlinger 	be om det jeg vil ha 	uttrykke følelser 	bli hørt og få et svar selv om svaret er "nei"
be om og få oppmerksomhet og samvær med andre mennesker 	Retten til å kommunisere Jeg har rett til å:			ha tilgang til og bruke mitt kommunikasjonsmiddel hele tiden
få informasjon om mennesker, gjenstander og hendelser i mine omgivelser 				få opplæring i og på min kommunikasjonsform
ha et fungerende kommunikasjons system og backup 	være et fullverdig og likestilt medlem av samfunnet 	bli behandlet med respekt og verdighet 	bli snakket med, ikke om 	bli snakket med på en hensynsfull måte

Fritt oversatt fra NJC The National Joint Committee for the Communication Needs of Persons with Severe Disabilities (1992). Guidelines for meeting the communication needs of persons with severe disabilities. ASHA, 34 (suppl.7), 2-3, tilpasset av ISAAC Norge etter ide fra K.A.

FN-konvensjonen om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne (2006)

"Språk" omfatter: talespråk og tegnspråk og andre former for ikke-verbal kommunikasjon

"Kommunikasjon" omfatter blant annet: språk, teksting, punktskrift, taktil kommunikasjon, storskrift, tilgjengelige multimedia så vel som skrift, lyd, lettlest språk, opplesning, alternative og supplerende kommunikasjonsformer, -midler og -formater, herunder tilgjengelig informasjons- og kommunikasjonsteknologi

Alternativ og supplerende kommunikasjon i lovverket

Barnehageloven –

§ 39. Barn med behov for alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK)

Opplæringsloven –

§ 2-16. Opplæring av elever med behov for alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK)

Gode helse- og omsorgstjenester til
personer med utviklingshemming

Kapittel 2 – Samarbeid og kompetanse

Språkmiljø

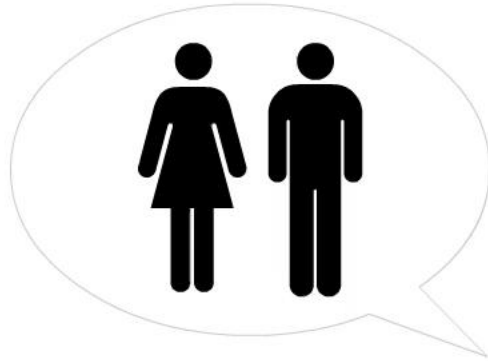
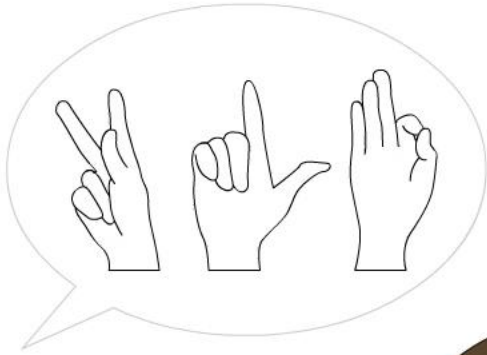
Fysisk miljø

Meningsfulle aktiviteter

Språkmodeller

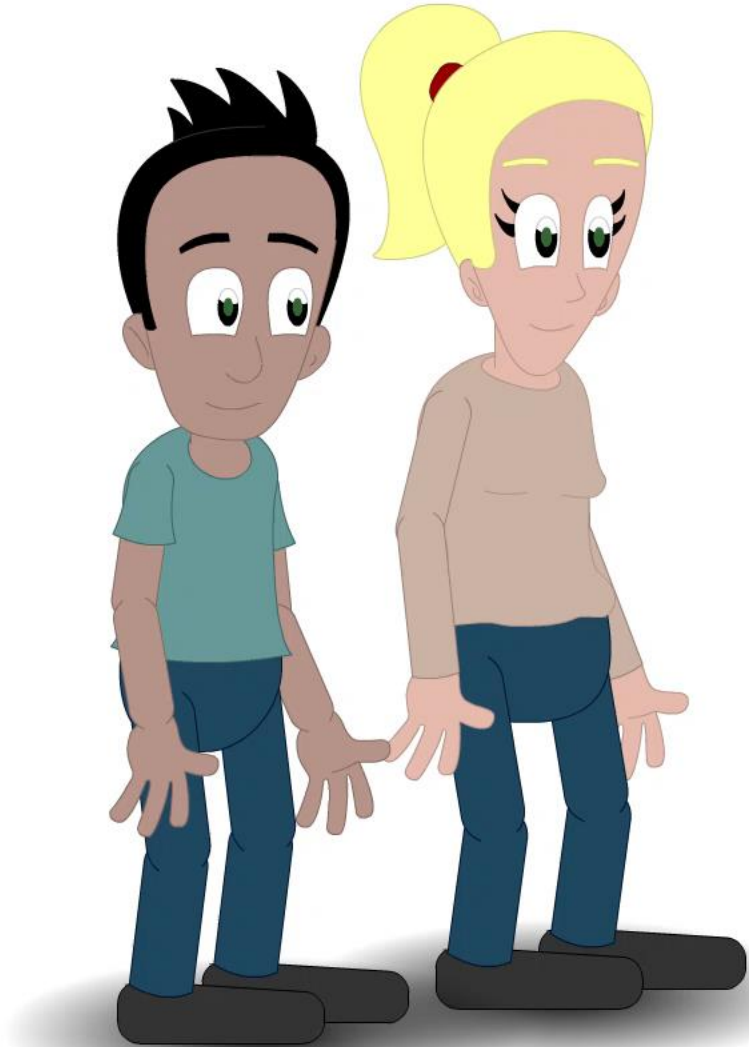
Holdninger

Forståelse

Kommunikasjonspartnere

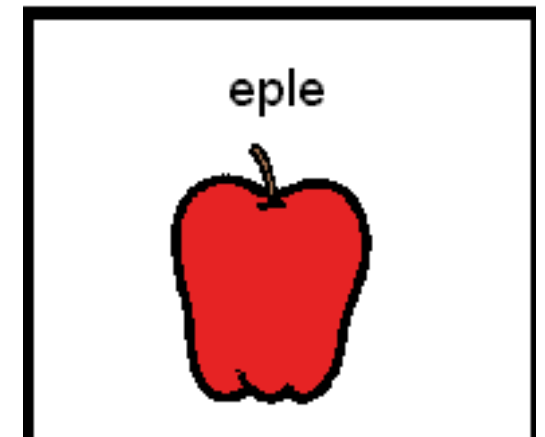
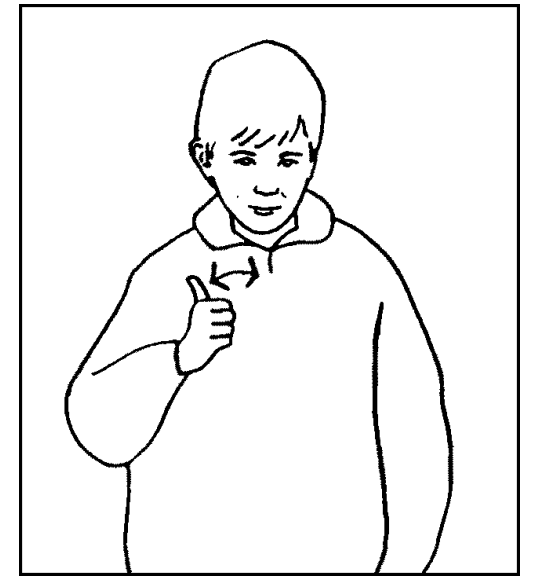

Barrierer

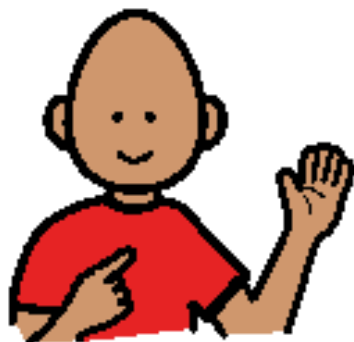

Ulike hjelpemidler

- Tegnsymboler – eks. Tegn – til – tale
- Grafiske symboler
- Papirbaserte løsninger
- Elektroniske løsninger

jeg

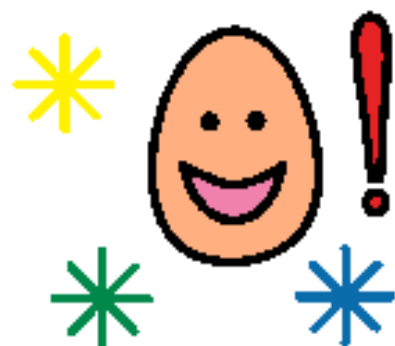
blåse

mer

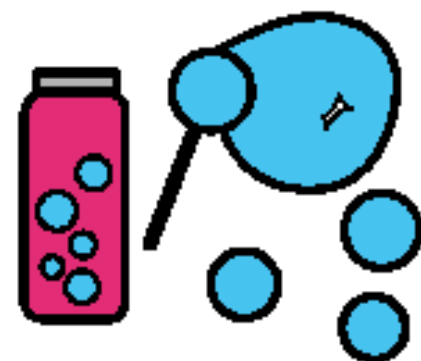
kjekt

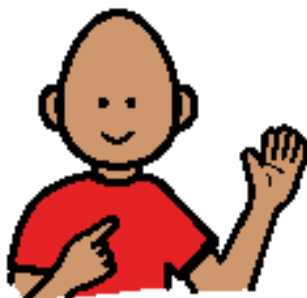
bobla sprakk

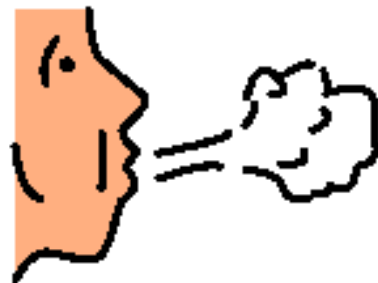
såpebobler

jeg

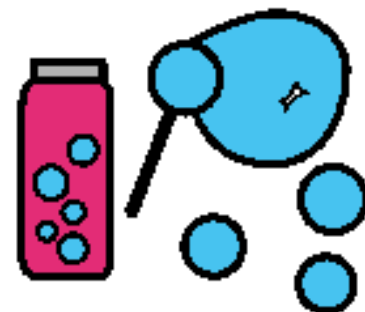
blåse

mer

såpebobler

du

mange

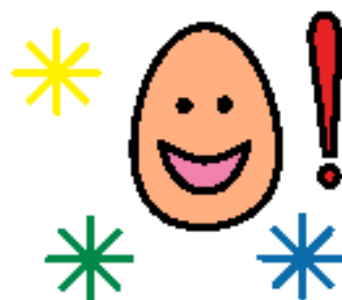
stor

liten

kjekt

ta på

bobla sprakk

ferdig

Tassen

Tom

radiobil

sklia

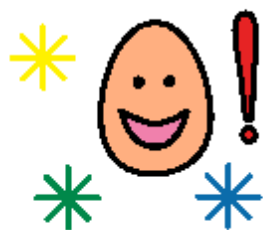
karussell

hoppeslott

kjekt

ferdig

Tassen på tivoli

Eric Hill

Sprett-opp
bok med lyd

CAPPELEN

Læringspartner

Du er god på

Jeg vet ikke

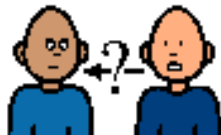
Jobbe- lære litt mer

Venn

spørre

leke

Allt rett

Lese

Lytte

Se på meg

Fortelle/prate

hjelpsom

Samarbeide

skrive

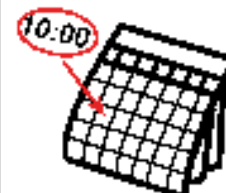
leke

Ta i mot beskjed

Holde avtale

vente på tur

Noe feil og noe rett

tegne

Være stille

Sitte i ro

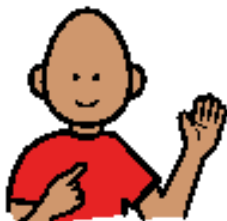
symbol for underark

følelser

jeg

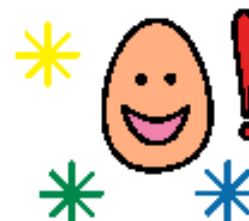
svømmebasseng

liker

kjekt

du

badering

gutt

dusje

badebukse

plaske

lille Petter edderkopp

klattet på min hatt

så begynte det å regne

og Petter ned han datt

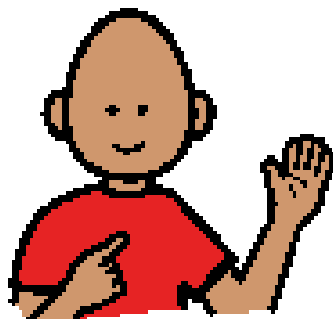
så kom solen og skinte på min hatt

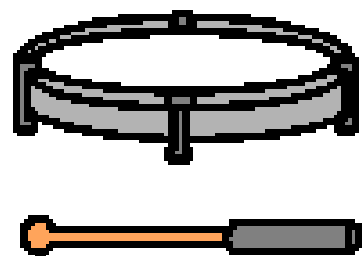
da ble det liv i edderkopp som klatret på min hatt

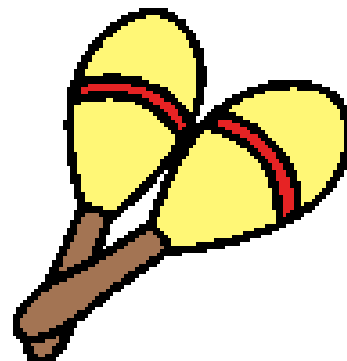
jeg vil spille

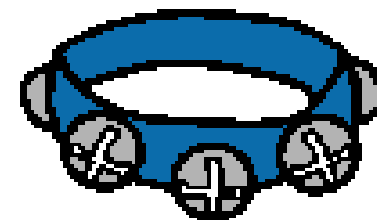
liten tromme

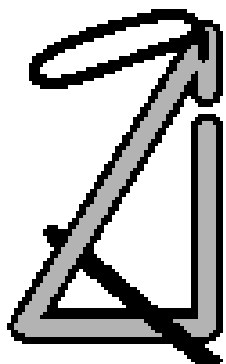
maracas

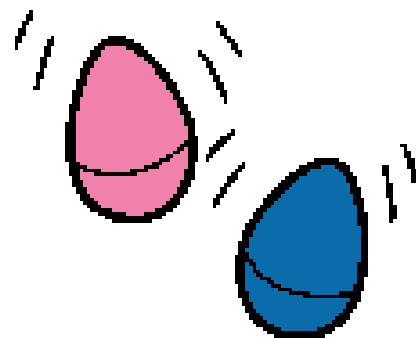
bjeller

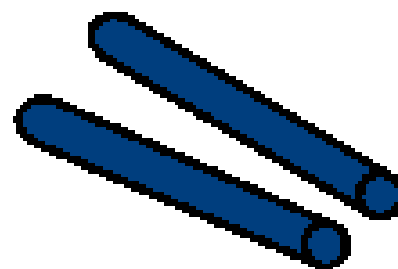
triangel

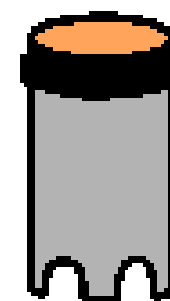
rytme-egg

rytmepinner

stortromma

å være sammen

snakke sammen

venn

ha det morsomt sammen

alene

trøste

nettmobbing

erte

skole

fritid

flørte

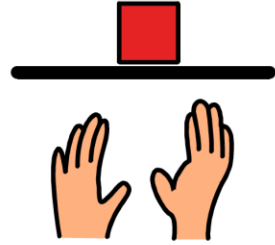
bare venner

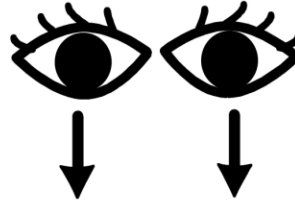
jeg, meg

vil ha

se

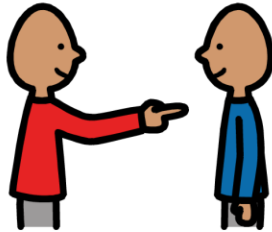
liker, det liker
jeg

mer

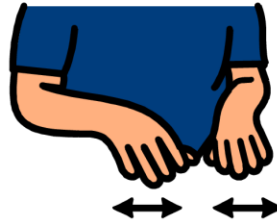
du

gå (jeg vil gå)

gjøre noe

liker ikke

ferdig

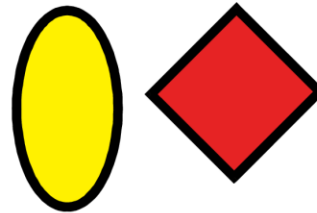
hva

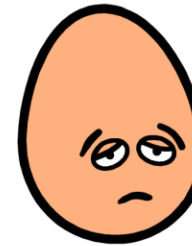
åh!, uffameg!

noe annet

noe er galt

skynde seg

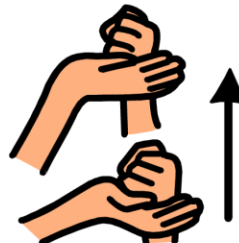
hvem

ikke, nei

hjelp

stoppe, stopp

jeg vet ikke

Atferd som
kommunikasjon

Aktuelle nettsteder ASK

- www.ask-loftet.no
- www.isaac.no
- www.hjelpemiddeldatabasen.no
- www.nav.no
- www.statped.no Nettbasert læringsressurs for ASK på Statped sine sider: God ASK
- <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/sarskilte-behov/ASK/> ASK-veileder

Forhandlere av kommunikasjonshjelpemidler

- www.abilia.no
- www.cognita.no
- www.tobiidynavox.no
- www.normedia.no
- www.me-too.no